

Az ingyen-munka gazdaggá tesz

A szocializmusban társadalmi munkának hívták, és a közjó érdekében ellenszolgáltatás nélkül végzett munkát jelentette. Ma inkább önkéntes tevékenységet mondunk – kihangsúlyozandó, hogy az önkéntesek a saját elhatározásukból dolgoznak. Első hallásra nem tűnik egy jó üzletnek: az önkéntes idejét, energiáját, tudását adja, cserébe pedig látszólag nem kap semmit. Miért vett akkor részt 3,5 millió felnőtt – főleg 31-40 évesek – önkéntes tevékenységekben 2004-ben? Miért éri meg ötven-, hatvanévesen önkénteskedni?

A Civil Rádió műsorait 220 önkéntes készíti: iskolástól nyugdíjasig. A műsorkészítők egyik összejövetelükön leltárba vették, mit adnak a rádiónak, és mit kapnak. Meglepő módon a „kapok” lista jóval hosszabbra sikerült. A „fizetség” között szerepelt például a jó társaság, a közösség, az emberi kapcsolatok, az önkifejezési lehetőség, az elismerés, a hasznosság érzése, a segíteni tudás. Megkérdeztem néhányukat, ötven fölött, immár nyugdíjasként, mit gondolnak az önkéntes tevékenységről. Kiderült, mindannyian önkénteskednek a műsorkészítésen kívül máshol is. *Kalmár László* természetbarát, nagy túrázó, műsorai és egyéb önkéntes tevékenysége is ehhez kötődik. Nem is érti, miért kell ezt magyarázni: ő úgy nevelkedett, hogy a társadalmi munka, számára természetes. *Fekete Mihály* szerint, aki a rádióban különleges zenéit osztja meg a hallgatókkal az önkéntesség életszemlélet kérdése. *Hajós Vera*, ha egy feladatban küldetést talál, amit magáénak érez, nem érdekli, hogy fizetnek-e érte. *Sz. Lázár Anna* számára az önkéntes segítségnyújtás nem munka, még csak nem is hivatás, hanem sors. Azt vallja, hogy az ember nem „eheti” meg egyedül, amije van, meg kell osztania a rászorulókkal. Mindannyian „rendes” munka mellett kezdték a rádióban az önkéntes munkájukat, ezért arról is faggattam őket, mit jelentett számukra „aktív” korukban és nyugdíjasként az önkéntes tevékenység. Válaszaikból kiderült, hogy ez biztosítja számukra a „teljes jogú társadalmi tagságot”: általa maradnak aktívak, érzik magukat hasznosnak. Nem utolsó sorban pedig ezek az önként vállalt közösségi feladatok továbbra is strukturálják napjaikat.

A Szépművészeti Múzeum önkéntes programja 2006-ban indult. Jelenleg 80 önkéntes dolgozik a programban, legfontosabb feladatuk a látogatók tájékoztatása: az információs pultot az önkéntesek működtetik. Ezen kívül a gyerekfoglalkozások során és a könyvtárban segítenek a múzeum munkatársainak, de vannak, akik irodai munkát végeznek vagy hírlevelet, honlapot szerkesztenek. *Csordás Izabellától*, az önkéntes program koordinátorától megtudjuk, hogy hasonló kezdeményezések a nyugati országok múzeumaiban is vannak, csak míg például Nagy-Britanniában az önkéntesek átlagéletkora 60, addig nálunk nem sokkal 30 év fölött van. A Szépművészeti önkénteseit inkább a tapasztalatszerzés motiválja. Ez egy olyan „munkahely”, ahol havi 8 óra a (minimális) munkaidő, ahol a munkáért nem jár fizetés, de az önkéntesek nem csak rendszeres látogatói lehetnek a múzeum állandó kiállításainak, hanem a kulisszák mögé is bekukkanthatnak. Ahol tanulhatnak, gyakorlatot szerezhettek úgy, hogy nem dobják őket egyből a mélyvízbe, hanem fokozatosan engedik el a kezüket, ahol a lelkükkel is foglalkoznak, ahol a kritikákat elfogadják, ötleteiket figyelembe veszik.

Az Otthon Segítünk Alapítvány a kisgyerekes családok segítségét tűzte ki céljául. Önkéntesei általában néhány hónapig, heti egy alkalommal látogatnak egy-egy családot saját otthonában, s azon igyekeznek, hogy a bizonytalan, tanácstalan szülőket megerősítsék saját szülői szerepükben. Az önkéntes olyan a szülők számára, mint egy tapasztalt, derűs jóbarát, aki nem helyette, hanem vele együtt oldja meg a problémákat, végzi a mindennapi feladatokat. *Lehőcz Mónika*, az alapítvány igazgatója pontosan elmondja, milyen háttérrel nyújt az alapítvány ehhez a munkához: az önkéntesek 40 órás felkészítő tanfolyamon vesznek részt, s a szakmai háttér, a szupervízió ezután is folyamatos. Az önkéntes segítők munkájának koordinálását, közösségi életük alakítását helyi szervezők végzik (ők is felkészített önkéntesek - az alapítványnak összesen 3 fizetett alkalmazottja van). A tevékenység jellegeből adódóan, csak szülői tapasztalattal rendelkezők jelentkezhetnek önkéntesnek, emiatt sok a nagyszülő-korú segítő. Ők nem csak azért hálásak, hogy lehetőséget és

egyfajta keretet kapnak a segítségnyújtáshoz, hogy tanulhatnak, hogy emberi kapcsolatokat, közös tevékenységet, szeretetet kapnak, hanem azért is, hogy fiatalok közt lehetnek, s azt használhatják, amit az életben tanultak. Az alapítványnak nem célja, munkájának azonban következménye, hogy a munkaerőpiacon inaktív önkéntesek munkába állását is segíti, hiszen a képzések és a tevékenység során fejlődik az önkéntesek önismerete, önbizalma.

Magyarországon ugyan nem az ötvenen felüliek a legaktívabb önkéntesek, de azért az önkéntes tevékenységben résztvevők aránya az 51-60 éves korosztályban átlagos. 60 éves kor felett azonban a részvétel egyre kevésbé jellemző. Ezt a tendenciát szeretné megváltoztatni a Maradjon Aktív, Legyen Önkéntes! című, az Európai Unió által támogatott nemzetközi projekt, melyben 5 európai ország (Magyarországon kívül Szlovénia, Szlovákia, Románia és Olaszország) 55 éven felüli önkéntesei tesznek egymás szervezeteinél tapasztalatcserével összekötött külföldi látogatást, hogy a tanulmányutak során tapasztaltakat itthon kamatoztatva minél több kortársukat vonják be önkéntes tevékenységekbe, népszerűsítve az aktív időskor gondolatát. *Tornóczy Zsófia*, a projektet Magyarországon összefogó Önkéntes Központ Alapítvány munkatársa elmondja, Magyarországról 17, idős önkénteseket is foglalkoztató szervezet (köztük a Szépművészeti Múzeum és az Otthon Segítünk Alapítvány) fogadja a külföldi önkénteseket, és küld összesen 22 önkéntest. A magyarok nagy része Olaszországba utazik majd, hiszen az aktív időskor megvalósításában egyértelműen az olaszok járnak az élen. A projekt remélhetőleg előrevetíti azt az uniós szándékot, hogy a külföldön végzett önkéntes tevékenységet ne csak a fiatalok számára támogassa.

A külföldi utazással, más kultúrák megismerésével egybekötött önkénteskedés talán vonzóbbnak tűnik a hazainál, de beszélgetőtársaim remélem, bizonyították: önkéntes tevékenységekben részt venni itthon is szellemet és lelket gazdagító, nagy kaland, amely a megszerzett tudás, gyakorlat, önbizalom, vagy akár a kapcsolatok által még a munkahely-keresést is segítheti, de a tanulást, a közösséget, a segítségnyújtás jó érzését mindenképpen biztosítja.